

Darba vides iekšējā uzraudzība Iekšlietu ministrijas padotības iestādēs

metodiskie ieteikumi

**Iekšlietu ministrijas veselības un sporta centrs
Darba vides nodaļa**

**2015
Rīga**

Darba vide ir sarežģīta un nemitīgi mainīga – atkarībā no nozares un darba veida, izmantotā darba aprīkojuma, uzdevumu daudzuma, sezonas, nodarbināto attieksmes un daudziem citiem faktoriem. Nodarbināto drošību un veselību var ietekmēt pat vairāki desmiti dažādu riska faktoru vienlaicīgi. Darba vidi nekad nebūs iespējams izveidot tā, lai tajā nebūtu nekāda riska drošībai un veselībai.

Iekšlietu ministrijas padotības iestāžu darba aizsardzības speciālistu uzdevumi ir veikt darba vides riska novērtējumu, identificējot darba vietās esošos riskus, novērtējot to radīto riska līmeni.

Metodiskie ieteikumi sastādīti, lai par darba aizsardzību atbildīgās amatpersonas gūtu zināšanas par darba vides iekšējo uzraudzības īstenošanas kārtību, darba apjomu, dokumentu noformēšanu. Šis materiāls satur tikai svarīgāko informāciju un iepazīstinās Jūs ar darba aizsardzības sistēmas darbības pamatprincipiem, taču katram darba devējam visi darba aizsardzības pasākumi ir jāpiemēro atbilstoši savam iestādēm.

Daudzās situācijās pieejami arī jau gatavi un ne pārāk dārgi risinājumi, kurus var droši ieteikt darba devējam. Daudzos gadījumos var sekmīgi izmantot arī darba vietās jau esošas lietas.

Aicinām arī Jūs papildināt šos ieteikumus, iesūtot savu “labo piemēru” kopā ar nelielu komentāru.

*Drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi vēlot,
Uģis Iskrovs,
Iekšlietu ministrijas veselības un sporta centra direktors*

Darba aizsardzības sistēmas organizatoriskā struktūra, tās dokumentācija

Tieši no darba devēja galvenokārt ir atkarīga iestādes darbība darba aizsardzības jomā, jo darba devēja pienākums ir nodrošināt atbilstošu darba vidi un darba aprikojumu, kā arī apmācīt nodarbinātos drošai darba veikšanai, nodrošinot ar visu nepieciešamo, lai būtu iespējams strādāt, neapdraudot savu veselību un drošību.

Darba aizsardzības sistēma ir pasākumu kopums, kuru mērķis ir izveidot drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi, kā arī novērst nelaimes gadījumus darbā un arodslimības.

Ikvienam uzņēmumam Latvijas Republikā, kurā ir nodarbināts vairāk kā viens darbinieks, ir jābūt apmācītam darba aizsardzības speciālistam un izveidotai darba aizsardzības sistēmai atbilstoši Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām.

Darba aizsardzības sistēma sastāv no četrām sastāvdaļām:

1. Darba aizsardzības organizatoriskās struktūras izveidošana, kā rezultātā tiek nozīmētas par darba aizsardzību atbildīgās personas un noteikti to pienākumi.
2. Darba vides iekšējā uzraudzība, lai veiktu darba aizsardzības pasākumus un pārbaudītu to efektivitāti.
3. Darba vides riska novērtēšana, kā rezultātā tiek iegūta informācija un sagatavoti dokumenti par darba vidē esošajiem riska faktoriem, to bīstamību, tiem pakļauto personālu un nepieciešamajiem darba aizsardzības pasākumiem.
4. Konsultēšanās un sadarbība ar nodarbinātajiem un viņu uzticības personām, lai iesaistītu viņus darba aizsardzības uzlabošanā.

Darba aizsardzības principu ievērošanu IeM iestādēs reglamentē:

- Darba aizsardzības likums
- MK noteikumi 02.10.2007 Nr.660 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība"
- MK 10.03.2009 noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaudes"
- Vadošie iekšējie normatīvie akti (pavēles vai iekšējie noteikumi par darba aizsardzību, darba kārtības noteikumi, rīkojums par norīkoto darba aizsardzības atbildīgo personu, rīkojums par nosūtīšanu uz obligātajiem veselības pārbaudēm u.c.)
- Amatu apraksti
- Darba līgumi
- Mācību nodarbības plāni
- Darba aizsardzības instrukcijas
- Atsevišķo darbību un speciālo uzdevumu rīcības instrukcijas
- Speciālā aprikojuma un speciālo iekārtu rīcības instrukcijas un noteikumi
- Individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas un glabāšanas instrukcijas

Darba devēja pienākumi :

- ✓ noteikt atbildību par darba aizsardzību
- ✓ izdot rīkojumu par ievada instruktāžas darba aizsardzībā un instruktāžu darba vietās izvešanas atbildīgo personas nozīmēšanu
- ✓ izdot rīkojumu par obligātajām veselības pārbaudēm
- ✓ noteikt, atbalstīt un īstenot darba aizsardzības politiku iestāde
- ✓ nodrošināt atbilstošo resursu darba aizsardzībai

Norīkotās amatpersonas pienākumi darba aizsardzībā:

- Izveidot darba aizsardzības normatīvo dokumentu bāzi
sastādīt trūkstošo normatīvo dokumentu sarakstu
- Izveidot obligāti nepieciešamo darba aizsardzības dokumentu sarakstu
- Sakārtot darba aizsardzības dokumentus
- **Ikgadēji !**
 - Aktualizēt darba aizsardzības instrukciju sarakstu
 - Pārskatīt darba aizsardzības instrukciju saturu
 - Pārskatīt darba vides riska faktoru novērtēšanas dokumentus, t.sk. amatu, darbības veidu un darba vietu sarakstus, kur nodarbinātie ir pakļauti kaitīgiem darba vides riska faktoriem, nosūtīt informāciju personāla vadības daļai
 - Pārskatīt darba vietu un darbības veidu sarakstu, kur lietojami individuālie aizsardzības līdzekļi
 - Izstrādāt darba vides iekšējās uzraudzības plānu
 - Izstrādāt ieteikumus darba aizsardzības un darba vietu optimizācijas pasākumiem

Darba aizsardzības dokumentu saraksts

1. Vadošie iekšējie normatīvie akti (darba kārtības noteikumi, rīkojums par norīkoto darba aizsardzības atbildīgo personu, rīkojums par nosūtīšanu uz obligātajiem veselības pārbaudēm u.c.)
2. Mācību nodarbības plāni
3. Darba aizsardzības instrukcijas
4. Atsevišķo darbību un speciālo uzdevumu rīcības instrukcijas
5. Speciālā aprīkojuma un speciālo iekārtu rīcības instrukcijas un noteikumi
6. Individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas un glabāšanas instrukcijas
7. Darba aizsardzības ievadapmācības reģistrācijas žurnāls (personāla vadības nodaļā)
8. Darba aizsardzības instruktāžu darba vietā reģistrācijas žurnāls (t.sk. ugunsdrošības, elektrodrošības instruktāžu)
9. Nelaiemes gadījumu reģistrācijas žurnāls (personāla vadības nodaļā) (VUGD daļās reģistrācija tiek veikta arī dienesta gaitas žurnālā)
10. Darba aizsardzības instrukciju saraksts
11. Darba aizsardzības instrukcijas (rakstiskā veidā)

12. Struktūrvienības darbības un dienesta specifikas īss apraksts
13. Struktūrvienības darba vides un darba vietu īss apraksts
14. Darba vietu apsekošanas dokumenti (visas darba vietas, visi nodarbinātie)
15. Darba vides mērījumu rezultāti
16. Informācija – darba aprīkojuma un iekārtu dati, ķīmisko vielu drošības lapas u.c.
17. Darba vides riska faktoru novērtēšanas dokumenti (aptaujas lapas, tabulas, apkopojumi, novērtēšanas secinājumi, prioritātes)
18. Darba veidu /amatu/ un darba vietu saraksts, kurās amatpersonās veselības stāvokli ietekmē vai var ietekmēt kaitīgie darba vides riska faktori
19. Darba veidu /amatu/ un darba vietu saraksts, kurās amatpersonas pakļauti paaugstinātam vai īpašam riskam
20. Darba veidu /amatu/ un darba vietu saraksts, kurās nodarbinātā (darba līguma pamatā) veselības stāvokli ietekmē vai var ietekmēt kaitīgie darba vides riska faktori un īpaši riski
21. Darba veidu un darba vietu saraksts, kurās lietojami individuālie aizsardzības līdzekļi
22. Individuālo aizsardzības līdzekļu uzskaites dokumenti, pārbaucēju rezultāti
23. Bīstamo iekārtu uzraudzības dokumenti
24. Darba aizsardzības pasākumu plāns (I. daļa - darba vides iekšējās uzraudzības pasākumi, II. daļa - darba aizsardzības un darba vietu optimizācijai pasākumi)
25. Obligāto veselības pārbaucēju iziešanas kontroles materiāli
26. Darba veidu saraksts, kuros nodarbinātie pakļauti aktīvai imunizācijai pret infekcijas slimībām
27. Darba vides iekšējās uzraudzības pārbaucēju (audita) materiāli
28. Atbildīgas personas dokumenta kopija par darba aizsardzības apmācību MK noteiktā kārtībā

Vadības un nodarbināto atbildība darba aizsardzības jomā

„Darba devējs ir atbildīgs par nodarbināto drošību un veselību darbā.”

- Darba aizsardzības likums 27.pants (1)

Personas, kuras pieņemtas darbā dienestā, drīkst pildīt dienesta pienākumu pilnā apjomā tikai pēc tam, kad apgūst sākotnējais apmācību kurss, nokārtotas ieskaites un eksāmeni, apgūti darba aizsardzības noteikumi.

Nodarbinātais ir atbildīgs par darba aizsardzības prasību ievērošanu darbā.

Nodarbinātais ir atbildīgs par savu darbību vai bezdarbību darba aizsardzības jomā, par savu drošību un veselību, kā par to personu drošību un veselību, kuras ietekmē vai var ietekmēt viņa darbs.

Darba aizsardzības prasību neievērošanas sekas ir atrunātas Administratīva

pārkāpumu kodeksa 41.4 un 41.5 pantos un Krimināllikumā 146. pantā.

Darba vides iekšējā uzraudzība

Darba aizsardzības sistēmas galvenā sastāvdaļa ir darba vides iekšējā uzraudzība, kuru ir vēlams integrēt kopējā iestādes vadības sistēmā.

Darba vides iekšējā uzraudzība — iestādes darbības plānošana, organizēšana, īstenošana un vadīšana tā, lai garantētu drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi un konstatētu iespējamo risku strādājošo drošībai un veselībai, kā arī novērstu to.

Darba vides iekšējā uzraudzība

- ļaus izvērtēt, vai esat pievērsuši uzmanību visiem darba vides riska faktoriem,
- ļaus pamanīt, cik daudz dažādas kaitīgas un bīstamas situācijas var ietekmēt nodarbināto cilvēku veselību un drošību.

Ļoti nozīmīgi ir, lai nodarbinātie piedalās darba vides iekšējās uzraudzības veikšanā.

IeM iestāžu struktūrvienības norīkotās amatpersonas galvenie darbības virzieni darba vides iekšējā uzraudzībā:

- Instruktažas un apmācības darba aizsardzībā
- Darba vietu / veidu pārbaudes un tajos darba vides riska faktoru identificēšana un novērtēšana
- Amatu, darba veidu un darba vietu sarakstu sastādīšana, kurās iespējama kaitīgo faktoru iedarbība vai darbs īpašos apstākļos, lai zinātu tos kaitīgos faktorus vai īpašos apstākļus, pa kuriem darbiniekam jāveic obligātā veselības pārbaude
- Individuālo aizsardzības līdzekļu noteikšana
- Darba aizsardzības pasākumu izstrāde
- Nelaiemes gadījumu izmeklēšana, cēloņu analīze

Atbilstoši Darba aizsardzības likuma un tā pamatā MK 02.10.2007.g. noteikumiem Nr. 660 darba vides iekšējo uzraudzību veido četri posmi:

- 1. darba vides iekšējās uzraudzības plānošana;**
- 2. darba vides riska novērtēšana;**
- 3. darba vides iekšējās uzraudzības īstenošana;**
- 4. darba vides iekšējās uzraudzības pārbaude un pilnveidošana.**

Tas ir ilgstošs, komplicēts un pēc būtības *nepārtraukts process*.

1.Darba vides iekšējās uzraudzības plānošana

- Darba devējs **ne retāk kā reizi gadā** plāno darba vides iekšējo uzraudzību, lemjot par darba aizsardzības jautājumu organizēšanu iestādē, darba aizsardzībai nepieciešamajiem resursiem, atbildīgajām personām un citiem ar darba vides iekšējo uzraudzību saistītajiem jautājumiem:
 - ✓ **darba vides riska novērtēšana**
 - ✓ **nodarbināto apmācība un instruktāža**
 - ✓ **obligātās veselības pārbaudes**
 - ✓ **darba aizsardzības pasākumu izstrāde**

- Plānojot veicamos pasākumus, darba devējam jāatbild uz šādiem jautājumiem:
 - ✓ **KAS** strādās ar darba aizsardzības jautājumiem?
 - ✓ **KAS TIKS DARĪTS** darba aizsardzības jomā?
 - ✓ **KĀDI** darba aizsardzības pasākumi jāveic vispirms un kādi vēlāk (kādi būs pasākumu veikšanas termiņi)?

- Darba vides iekšējās uzraudzības plānošanu darba devējs paredz un iekļauj saimnieciskās darbības plānošanā

- Darba aizsardzības pasākumu plāns
 - Mērķi un uzdevumi
 - Termiņi
 - Atbildīgas personas
 - Organizatoriskie pasākumi
 - Darba vietu optimizācijai pasākumi

Rekomendējams, lai darba aizsardzības pasākumu plānā tiktu norādīti ne tikai darba aizsardzības pasākumi, to īstenošanas termiņi un atbildīgās personas, bet arī atsauce uz konkrēto normatīvu, t.sk. darba aizsardzības likumā 25.pantā minēto MK noteikumu nr. un konkrētais punkts.

Katram darba devējam visi darba aizsardzības pasākumi ir jāpiemēro atbilstoši savai iestādei.

- **Sagatavošanās novērtējumam**

- ✓ likumdošanas analīze
- ✓ specifisko normatīvu analīze

- ✓ sakars ar bīstamo iekārtu normatīviem
- ✓ sakars ar ugunsdrošības normatīviem
- ✓ sakars ar vides aizsardzības normatīviem

- ✓ traumu un saslimstības analīze darba vietā
- ✓ esošie riska faktori un to mērījumi

- ✓ esošās darbinieku sūdzības

- ✓ apskate
- ✓ aptauja
- ✓ dokumentēšana
- ✓ vērtējums

- ✓ sīkākai izpētei pakļaujamie riska faktori

2.Darba vides riska faktoru novērtēšana

– tiek veikta darba vietu pārbaude, noteikti un novērtēti tur esošie vai iespējamie darba vides riska faktori (risku avoti), kuri rāda vai potenciāli var radīt kaitējumu nodarbināto drošībai un veselībai.

Darba devējam jāatbild uz šādiem jautājumiem:

- ✓ **KAS** ir kaitīgs un bīstams katrā darba vietā?
- ✓ **CIK liels** ir kaitējuma un bīstamības risks?
- ✓ **KURI** nodarbinātie ir pakļauti riskam?

- Novērtēšana ir pamatota uz fizisku darba vietu apskati vai, ja tas nav iespējams (piemēram, dēļ negaidīta sarežģījuma darba procesā), veikt darba procesa novērtēšanu.
- Darba devējs nodrošina darba vides riska novērtēšanu visās darba vietās.
- Darba vides risku novērtē ne retāk kā reizi gadā, kā arī:
 1. praktiski uzsākot citu darbības veidu;
 2. ja ir radušās pārmaiņas darba vidē (piemēram, mainījušies darba procesi, metodes, darba aprīkojums, vielu un produktu izmantošana, būtiski pārkārtota darba vieta);
 3. ja konstatē apstākļu pasliktināšanos darba vidē vai neatbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām;
 4. ja noticis nelaimes gadījums darbā (2007.gada 2.oktobra Ministru kabineta noteikumu Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” 18.punkts).
- Riska novērtēšanā nepieciešams iesaistīt nodarbināto, kurš strādā attiecīgajā darba vietā un to vislabāk pārzina !
- Dokumentus glabāt 3 gadi.
- Atkārtoti novērtējot darba vides risku, ja situācija nav mainījusies, jaunu riska novērtēšanas dokumentāciju var neizstrādāt, bet tad jāizdara atzīmes esošajā riska novērtējuma par situācijas atbilstību riska novērtēšanas brīdī !
Ja nav izmaiņas - Atzīmi iespējams veikt šādā veidā:
*„Dokumentu pārskatīja 20.12.2015.
darba aizsardzības norīkota persona A. Kalniņš.
Darba vidē būtiskas izmaiņas nav notikušas”.*
- Vajag pieminēt arī tādus darba veidus, kur iestāšanās risks ir tieši saistīts ar darbinieka profesionālo darbību un nav novēršams ar preventīviem pasākumiem (piem. ugunsdzēsējs-glābējs, profesionāls sportists), bet kuru obligāti vajag vienu reizi gadā noteikt un rakstiski noformēt.

**Galvenais, lai neviens darba vides riska faktors nepaliktu nepamanīts !
Darba vides riska faktoru novērtēšana tiek veikta 5 solos:**

1. Informācijas apkopošana

- ✓ nelaiemes gadījumu un saslimstības darba vietā analīze
- ✓ literatūras datu analīze
- ✓ drošības datu lapu analīze
- ✓ darba aizsardzības instrukciju analīze
- ✓ darba aprīkojuma tehnisko pasu datu analīze
- ✓ darbinieku teikto u.c.

2. Kaitīgo faktoru identificēšana

- ✓ konkrētā darba vieta vai darba veida apsekošana
- ✓ darba vides kaitīgo faktoru mērījumu veikšana, rezultātu analīze

3. Riska, kas rodas no kaitīgo faktoru iedarbības, novērtēšana

- ✓ varbūtības un seku smaguma pakāpes noteikšana, nosakot vai risks ir pieļaujams
- ✓ vadoties pēc 1. un 2. posmā iegūtās informācijas, saskaņā ar darba vides riska novērtējuma skalu, riska apjoma novērtēšana

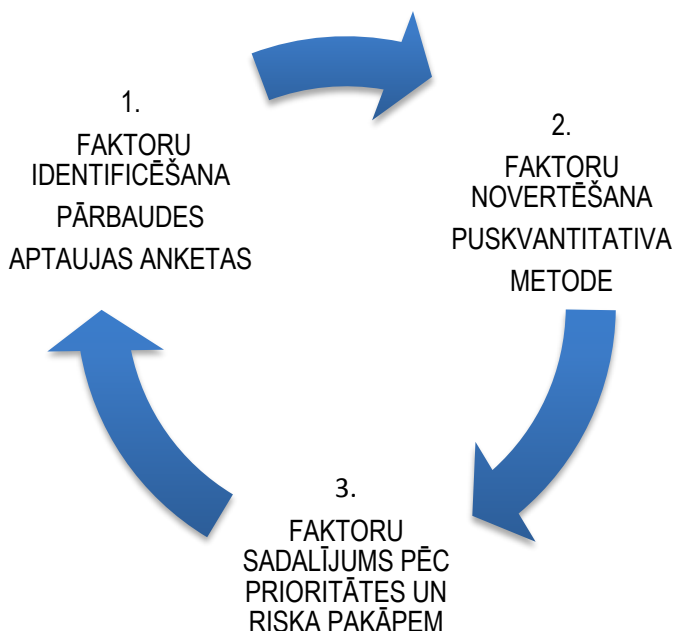
4. Riska samazināšanas vai novēršanas pasākumu plānošana, novērtējuma pārskatīšana

- ✓ sagatavot ieteicamo un nepieciešamo preventīvo pasākumu objektam kopumā, katrai darba vietai vai darba veidam
- ✓ izvirzīt prioritātes turpmāko nepieciešamo pasākumu veikšanā !

5. Riska novērtējuma dokumentēšana

Šajā posmā tiek pilnībā pabeigtas pārskata tabulas un sagatavota nepieciešamā dokumentācija.

Darba vides riska faktoru novērtēšanai sistēmas pieeja

Lai novērtētu darba vietā esošo darba vides risku, nepieciešams izanalizēt :

- darba gaitu, darba laika organizāciju, profesionālo sagatavotību
- kādus riskus rada dienesta specifika un darba veidi

- kādus riskus rada darba vietu izvietojums, iekārtojums, darba aprīkojums, materiāli un procesi
- darba vides riska faktoru iedarbību pastāvīgās un mainīgās darba vietās
- darba vides riska faktoru iedarbību nepilna darba laika nodarbinātajiem, apmeklētājiem un nodarbinātajiem, kuriem nav pastāvīgas darba vietas
- esošo kaitīgo faktoru radītās iespējamās sekas
- pielietotie aizsardzības pasākumi
- kā strādājošie lieto individuālos aizsardzības līdzekļus
- nelaimes gadījumi darbā, arodslimības un citi slimību gadījumi
- darba vietas kaitīgo vai bīstamo faktoru mērījumu rezultāti
- ķīmisko vielu apraksti (drošības datu lapas)
- ārpus darba vietas veikto darbu novērošanas
- ārējo faktoru, kas var ietekmēt darba vietu, novērošanas (piemēram, laika apstākļi)
- pārrunas/intervijas ar nodarbinātajiem
- likumdošanas un citas prasības, kas attiecināmas uz darba vietu

Visus darba vietu apsekošanas un riska faktoru novērtēšanas laikā darba vietās identificētos riska faktorus un darbinieku intervijas rezultātus atzīmē speciāli izstrādātās veidlapās un kontrollapās.

Lai darba vietā identificētu kaitīgos faktorus, **izmanto vispārīgos kontroljautājumus** un:

- ja zina, ka kaitīgie faktori pastāv atzīmē – JĀ;
- ja zina, ka kaitīgo faktoru nav atzīmē – NĒ;
- ja nav pārliecības vai kaitīgie faktori pastāv, izmanto norādīto kaitīgo faktoru kontroljautājumu sarakstu, vai var meklēt vairāk informācijas Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības nacionālā kontaktpunkta mājas lapā.

Darba aizsardzības pasākumi un norīkotās amatpersonas pienākumi:

- Izstrādāt aptaujas anketas darba vides risku novērtēšanai nepieciešamo materiālu iegūšanai.
- Veikt aptauju.
- Apkopot iegūtos materiālus un pēc datu novērtēšanas, dot secinājumus un ieteikumus.
- Veikt visaptverošu darba vides risku novērtējumu atšķirīgām darba vietām (darba veidiem).
- Pēc darba vides riska novērtēšanas un darba vietu pārbaudes:
 - ✓ nosaka darba vides riskam pakļautās darba vietas un darba veidus, kuros nepieciešams veikt darba aizsardzības pasākumus tā novēršanai vai samazināšanai;
 - ✓ izstrādā darba aizsardzības pasākumu plānu, kurā nosaka darba aizsardzības pasākumus, to īstenošanas termiņus un atbildīgos;
 - ✓ sagatavo darba aizsardzības normatīvajos aktos noteiktos sarakstus un dokumentus, piemēram, to cilvēku, profesiju (amatu) vai darba vietu sarakstu, kurās nodarbinātie ir pakļauti kaitīgiem darba vides faktoriem, nodarbinātajiem darbā ir īpaši apstākļi, kuriem jāiziet obligātās veselības

pārbaudes, lietojamo individuālo aizsardzības līdzekļu saraksts, u.c.
Nepieciešamos sarakstus var apvienot vienā vai vairākos dokumentos.

Darba vides risku novērtēšanas metodes

- Darba vides risku novērtēšanai iespējams piemērot tādas metodes un standartus, kas atbilst iestādes tehniskajiem un ekonomiskajiem resursiem, kā arī darba apstākļiem, ja šī metodika nav mazāk pilnīga par MK noteikumu nr. 660 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība" izvirzītajām prasībām.
- **Nevajag sarežģīt procesu! Daudzos struktūrvienībās riska faktori ir visiem labi zināmi, un veicamie pasākumi - viegli īstenojami.**
Izmantot pieejamo un vienkārši lietojamo riska novērtējuma metodi.

Darba vides riska faktoros novērtē, izmantojot dažādas **kvalitatīvas un kvantitatīvas metodikas.**

Riska novērtējuma **kvalitatīvās** metodes:

- praksē tiek lietotas visbiežāk
- vienkārši
- ērti lietojamas
- ātras
- finansiāli izdevīgas

Kvantitatīvā (skaitliska jeb aprēķinu) novērtēšana balstās uz matemātiskām metodēm:

- riskus vai to komponentes var savstarpēji salīdzināt
- aprēķini ir atkārtojami
- iegūtām vērtībām ir objektīvs raksturs.

Novērtēšanā biežāk lietotie parametri:

- Saslimstības (arodslimību u.c. ar darbu saistīto slimību) varbūtība
- Saindēšanās varbūtība
- Arodpatoloģijas varbūtība
- Darba stresa un izdegšanas sindroma varbūtība
- Traumatisma varbūtība
- Sprādziena varbūtība
- Ugunsgrēka varbūtība
- Avārijas varbūtība
- Ķīmisko, radiācijas, bioloģisko, ekoloģisko, epidemioloģisko u.c. risku varbūtība

Kvantitatīvo novērtējuma metožu trūkumi un priekšrocības

- darbietilpīgas un parasti saistītas ar daudzu nozaru speciālistu piesaistīšanu.
- + tikai skaitliski izteiktus riskus vai to komponentes var savstarpēji salīdzināt
- + aprēķini ir atkārtojami
- + aprēķinu ceļā iegūtām vērtībām ir objektīvs raksturs

(Valsts darba inspekcija sadarbībā ar Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūru izstrādājusi interneta vietnē bāzētu interaktīvu rīku OiRA (*Online Interactive Risk Assessment*), kas ir īpaši piemērots mazajiem uzņēmumiem, kuros strādā līdz 20 darbiniekiem (piem. darbam birojā).

Izmantojamās metodes darba vides riska faktoru novērtēšanā IeM padotības iestādēs

- Kontroljautājumu sarakstu metodes (pieejami VSC DVN)
- Kontroljautājumu saraksts MK noteikumu 660 1.pielikums „Darba vietas vai darba veida pārbaude un tajā esošo darba vides faktoru noteikšana un to novērtēšana” (pieejams VSC DVN)
- 3 ballu metodes (pieejams VSC DVN)
- 5 ballu metode - Somijas 5 ballu matrica Tampere University of Technology, Booth, 1994 (pieejams VSC DVN)
- Kalkulators riska līmeņa noteikšanai Austrālijas Kvīnslendas universitātes (Queensland University, Australia, 2008) grafisko (nomogrammas) kalkulatoru riska līmeņa noteikšanai 5 ballu skalā (vispārīgā riska novērtēšana, novērtējamais faktors – Traumatisma iespējamība) (pieejams VSC DVN)
- Kontroljautājumu saraksts MK noteikumu 359 „Darba aizsardzības prasības darba vietās prasību” izpilde (pieejams VSC DVN)
- Kontroljautājumu saraksti „Darbs birojā, darbs ar datoru” (pieejami VSC DVN)
- Kontroljautājumu saraksts „Darba aizsardzības likuma un MK noteikumu 660 prasību izpilde” (darba vides iekšējās uzraudzības pārbaude un pilnveidošana)(pieejams VSC DVN)

Biežāk sastopamie darba vides riska faktori

- ķīmiskās vielas (lakas, krāsas, sintētiskie mazgāšanas līdzekļi);
 - fizikālie faktori (troksnis, vibrācija, mikroklimate, apgaismojums);
 - putekļi (metināšanas aerosols, abrazīvie putekļi, koka putekļi);
 - bioloģiskie faktori (ērču encefalīta izraisītāji, vīrusa hepatīta B un C izraisītāji, HIV, AIDS);
 - mehāniskie faktori (strādājot ar darba aprīkojumu, ar bīstamajām iekārtām, darbs augstumā);
 - ergonomiskie faktori (darbs piespiedu pozā, vienveidīgas kustības, smagumu pārvietošana);
 - psihosociālie faktori (laika trūkums, virsstundu darbs, sliktas attiecības ar vadību, kolēģiem, konflikti).
- ✚ Rīgas Stradiņa universitātes aģentūras “Darba drošības un vides veselības institūts” Higiēnas un arodslimību laboratorijas datu bāzes analīze rāda, ka visbiežāk normatīvo aktu prasībām vai rekomendējamiem lielumiem (robežvērtībām) neatbilst tādi darba vides parametri kā organiskie šķīdinātāji (83%), koksnes un miltu putekļi (78%), visa ķermeņa vibrācija (76%), plaukstas–rokas vibrācija (72%), mangāns (60%), relatīvais gaisa mitrums (58%), troksnis (53%), metināšanas aerosols (50%), gaisa temperatūra (49%), abrazīvie putekļi (36%) u. c.

✚ 2013. gada pētījuma rezultāti liecina, ka:

- 1) darba vides riska novērtēšanā netiek iesaistīts konkrētais nodarbinātais, kas pārzina veicamo darbu (situācija ir pasliktinājusies no 60% 2010. gadā līdz 67% 2013. gadā);
- 2) pēc darba vides riska novērtēšanas netiek sastādīts pasākumu plāns ar konkrētiem pasākumiem darba vides uzlabošanai un riska samazināšanai; pēc 2010. gadā konstatētā uzlabojuma, kad preventīvo pasākumu plānu pēc riska novērtējuma sastādīja 65% uzņēmumu, 2013. gadā tā atkal pasliktinājusies un liecina par to, ka tikai 62% uzņēmumu sastāda šādu plānu;
- 3) darba vides riska novērtēšanā netiek iesaistītas nodarbināto uzticības personas (situācija ir pasliktinājusies no 91% 2010. gadā līdz 93% 2013. gadā).

VUGD būtiskākie darba vides riska faktori, dienesta specifika un īpaši riski

- Īpaši riski (ugunsgrēka dzēšanas darbi; glābšanas darbi, t.sk. ugunsgrēkos, ceļu satiksmes negadījumos, mežā, ūdenī, zem ūdens; ķīmisko avāriju seku likvidēšana; cilvēku evakuācija u.c.)
- Darbs gāzmaskās
- Darbs individuālos aizsardzības līdzekļos
- Darbs nepiemērotā elpošanai vidē
- Darbs ar speciālo aprīkojumu
- Darbs uz ceļa, ielas, šosejas braucamās daļas, (uzbraukšana, notriekšana, aizķeršana)
- Transportēšanas un piebraukšanas (pieklūšanas) veidi
- Darbs ar ēku un celtnu konstrukcijām, celtniecības konstrukcijas izjaukšana
- Darbi, kur iespējama daļēja vai pilnīga ieegrūšana, apbēršana, iesprostošana zem zemes
- Apdedzināšanās, applaucēšanās iespēja
- Intensīvs siltuma starojums
- Tehniskās iekārtas
- Spiedvertnes, katli un citas bīstamās iekārtas
- Auto pacelāji (bīstamās iekārtas)
- Speciālā dienesta autotransporta vadīšana
- Speciālā dienesta ūdens līdzekļu vadīšana (glābšanas laivu, mazo kuģu)
- Nedrošības, dzīvības draudi
- Darba laiks (dežūras, maiņas)
- Svarīgu, atbildīgu lēmumu pieņemšana
- Izpildāmais darbs saistīts ar papildu piepūli
- Darbs ārkārtējās situācijās
- Darba ātrums
- Pārvietošanas maršruti
- Glābšanas darbu veikšanai nepietiekošā platība
- Nelīdzens segums, virsmas
- Apgaismojuma apstākļi
- Radiofrekvences (motorollas)
- Sadarbība ar speciālajām dienestam, iedzīvotājiem

VUGD darba vides riska faktori – MK noteikumi 660 (vispārēja novērtēšana)

I. Fizikālie

- Apgaismojums dabiskais
- Apgaismojums mākslīgais
- Troksnis
- Vibrācija lokāla, vispārēja
- Mikroklimats
- Siltuma izdalīšana
- Svaiga gaisa nepietiekoša pievade
- Starojums jonizējošs
- Starojums nejonizējošs - radiofrekvences

II. Ergonomiskie (mehāniskie)

- Fiziskās pārslodzes:
 - smagumu pārvietošana
 - piespiedu poza
 - lokālo muskuļu sasprindzinājums
- Redzes sasprindzinājums
- Telpu, darba vietu plānojums, piemērotība
- Telpu platība
- Darba aprīkojuma izvietojums
- Spec. tehnikas izvietojums

III. Psiholoģiskie, emocionālie, organizatoriskie

- Darba laika organizācija (darbs mainās, nakti)
- Nepārtraukts, aktīvs fizisks darbs
- Nespēja ietekmēt darba procesu
- Nedrošības, dzīvības draudi
- Ievainojuma risks
- Darba ātrums
- Darbs ārkārtējās situācijās
- Darba kvalitātes prasības
- Attiecības darbā

IV. Ķīmiskie

- Sadegšanas (termiskās sadalīšanās) produkti – sadegšanas vielas, dūmgāzes, bīstamās vielas
- Ķīmiskas vielas - izplūdes gāzes, dažādas vielas un produkti
- Nenoteiktas un nezināmas vielas

V. Bioloģiskie

- Inficēts bioloģiskais materiāls (asinis, līķi, izdalījumi)
- Kontakti ar infekcijas slimniekiem, nēsātājiem

VI. Traumatisma (mehāniskie, fizikālie)

- Telpas
- Teritorija
- Kāpnes
- Darba ierīces, darbarīki Ierīču rotējošās un kustīgās daļas
- Tehniskais aprīkojums
- Speciālais dienesta autotransports (ugunsdzēsēju, glābšanas)
- Celtniecības konstrukcijas

- Telpas ugunsbīstamība
- Sprādzienbīstamība
- Elektriskais trieciens, elektrotraumas
- Krišana no augstuma
- Krietoši priekšmeti
- Ķīmiskais apdegums
- Gāzes iekārtas avārija
- Ceļu satiksme
- Transporta pārvietojums iekšējās teritorijās
- Sporta nodarbības un fiziskā sagatavošana

Dienesta specifika, būtiskākie riska faktori un īpaši riski Valsts policijā

- Apcietināto personu nogādāšana, konvojēšana, apsardze
- Lietišķu pierādījumu izņemšana
- Personu, telpu kratīšana
- Nozieguma vietu apsekošana
- Dienesta transportlīdzekļu vadīšana (auto, moto, autobusi)
- Izbraukšanas uz notikuma vietām
- Darbs uz ūdens (ūdens policija)
- Ekspertīzes:
 - Skaņu ierakstu ekspertīze
 - Kibertehniskā izpēte
 - Trasoloģiskā ekspertīze
 - Daktiloskopiska un daktoķīmiska ekspertīze
 - Šaujamoču, ar sprādzienierīču ekspertīze
 - u.c.
- Speciālo uzdevumu veikšana
- Sporta nodarbības un fiziskā sagatavošana
- Kinologa darbs
- Hipologa darbs
- Šaujamoču pielietošana
- Speciālo līdzekļu pielietošana
- Citu personu fiziskā iedarbība
- Sitiens, grūdiens, žņaugšana
- Saskare ar asu, smailu priekšmetu
- Dzīvnieku uzbrukums

MK noteikumi 660 (vispārēja novērtēšana)

I. Fizikālie

- Mikroklimats
- Apgaismojums
- Troksnis
- Vibrācija
- Starojums (nejonizējošs - radiofrekvences)
- Starojums (jonizējošs)

II. Ergonomiskie (mehāniskie)

- Fiziskās pārslodzes:

- smagumu pārvietošana
- piespiedu poza
- lokālo muskuļu sasprindzinājums
- Redzes sasprindzinājums
- Telpu, darba vietu plānojums, piemērotība
- Darba aprīkojums
- Speciālie līdzekļi

III. Psiholoģiskie, emocionālie, organizatoriskie

- Dzīvības draudi, nedrošības
- Darba laika organizācija, dežūras, maiņas
- Svarīgu, atbildīgu lēmumu pieņemšana
- Darbs ārkārtējās situācijās
- Darba ātrums
- Darbs īpašos apstākļos
- Operatīvas rīcības
- Nespēja ietekmēt darba procesu
- Nedrošības, dzīvības draudi
- Ievainojuma risks
- Savstarpējas attiecības

IV. Ķīmiskie

- Ķīmiskas vielas
- Nenoteiktas un nezināmas vielas

V. Bioloģiskie

- Inficēts bioloģiskais materiāls
- Kontakti ar infekcijas slimniekiem, nēsātājiem

VI. Traumatiska (mehāniskie, fizikālie)

- Citu personu fiziskā iedarbība
- Sitiens, grūdiens, žņaugšana
- Saskare ar asu, smailu priekšmetu
- Dzīvnieku uzbrukums
- Spec. uzdevumu veikšana
- Darba ierīces, darbarīki
- Tehniskais aprīkojums
- Speciālais dienesta transports (auto, ūdens)
- Ceļu satiksme
- Transporta pārvietošana iekšējās teritorijās
- Telpas ugunsbīstamība
- Sprādzienbīstamība
- Elektriskais trieciens
- Sporta nodarbības un fiziskā sagatavošanas

Dienesta specifika, būtiskākie riska faktori un īpaši riski VRS

- Robežkontrole
- Imigrācijas kontrole

- Informācijas salīdzināšana ar datu bāzēs esošo informāciju
- Aizturēto ārzemnieku izmitināšana un apsardzība pagaidu turēšanas telpās
- Ārzemnieku ieceļošanas, uzturēšanās, izceļošanas un tranzīta nosacījumu ievērošanas kontrole
- Robežkontroles punkta inspektora darbs
- Kinologu darbs
- Apsarga darbs un dienests caurlaidē
- Nacionālā un starptautiskā mēroga operācijās piedalīšana
- Īpašu taktisko darbību kopums paaugstināta veselības, dzīvības apdraudējuma riska situācijās, izmantojot īpašu bruņojumu un tehnisko aprīkojumu
- Lidojumu inženiera darbs
- Aviācijas inženiertehnika darbs
- Lidlauka iekārtu tehniskās inspekcijas un apkope

MK noteikumi 660 (vispārēja novērtēšana)

I. Fizikālie

- Apgaismojums
- Troksnis
- Vibrācija
- Mikroklimats telpās
- Svaiga gaisa nepietiekoša pievade
- Starojums (nejonizējošs - radiofrekvences)
- Starojums (jonizējošs - indikatīvā aparatūra)

II. Ergonomiskie (mehāniskie)

- Fiziskās pārslodzes:
- -smagumu pārvietošana
- -piespiedu poza
- -lokālo muskuļu sasprindzinājums
- Redzes sasprindzinājums
- Telpu, darba vietu plānojums, piemērotība
- Darba aprīkojums
- Spec. tehnika

III. Psiholoģiskie, emocionālie, organizatoriskie

- Darba laika organizācija:
- Darba ātrums
- Darbs ārkārtējās situācijās
- Savstarpējas attiecības
- Nedrošības, dzīvības draudi
- Darbs ārkārtējās situācijās
- Darba ātrums
- Darbs īpašos apstākļos
- Operatīvas rīcības

IV. Ķīmiskie

- Ķīmiskas vielas
- Nenoteiktas un nezināmas vielas

V. Bioloģiskie

- Inficēts bioloģiskais materiāls
- Kontakti ar infekcijas slimniekiem, nēsātājiem

VI. Traumatisma (mehāniskie, fizikālie)

- Darba ierīces, darbarīki
- Tehniskais aprīkojums
- Speciālais dienesta transports (auto, ūdens, gaisa)
- Ceļu satiksme
- Transporta pārvietojums iekšējās teritorijās
- Citu personu fiziskā iedarbība
- Sitiens, grūdiens, žņaugšana
- Saskare ar asu, smailu priekšmetu
- Dzīvnieku uzbrukums
- Spec. uzdevumu veikšana
- Telpas ugunsbīstamība
- Sprādzienbīstamība
- Elektriskais trieciens
- Sporta nodarbības un fiziskā sagatavošanās

- **Jāatceras, ka darba vides risks obligāti jānovērtē visās iestādes darba vietās (un visos veicamajos darbos), izņemot līdzīgās darba vietas, t. i., tādas darba vietas, kurās ir līdzīgs iekārtojums, dienesta specifika un riska faktori, obligāti nemot vērā katra nodarbinātā un katras darba vietas individuālās atšķirības.**
- **Jāievēro, ka darba vietas bieži var būt līdzīgas, tomēr reti kad tās būs pilnīgi vienādas – dzīvē pat līdzīgās darba vietās būs novērojamas nelielas, tomēr reizēm ļoti būtiskas atšķirības.**
- **Tāpēc noteikti jāņem vērā, ka šīm līdzīgajām darba vietām ir iespējams veikt vienu riska novērtējumu, tomēr noteikti jāpārbauda visas līdzīgas darba vietas, mēģinot noteikt, vai kādā no tām nav problēmu.**

Piemērs:

Līdzīgas darba vietas	Biežākie riska faktori, kuriem novērojamas atšķirības
Iestādē izmantotā tehnika (līdzīga modeļa un funkcijas SCANIA ugunsdzēsēju auto kāpnes, kuriem atšķiras izlaiduma gads).	Tehniskais stāvoklis, kurš potenciāli var atstāt iespaidu uz trokšņa un vibrācijas līmeni (sliktākā stāvoklī esošā iekārta būs skaļāka un radīs lielāku vibrāciju). Darba krēsli ar atšķirīgu uzbūvi un funkcijām, kuru nodiluma pakāpe var būt atkarīga no darba paradumiem un lietošanas ilguma.
Biroja darba vietas blakus kabinetos (identiski kabineti, kuri aprīkoti ar līdzīgām mēbelēm).	Darba vietu izvietojums, kas var radīt risku veselībai (piemēram, atspīdumi no logiem). Darba krēsli, kuri var būt nepiemēroti nodarbinātajam vai bojāti. Apgaismojuma sistēmas, kuras var būt bojātas, radot nepietiekamu apgaismojumu kādā no darba vietām.

	Ventilācijas sistēmas, kuru nepareiza izvietojuma dēļ kādam no nodarbinātajiem var pūst virsū auksts.
--	---

3. Darba vides iekšējās uzraudzības īstenošana

– balstoties uz iegūtajiem darba vietu pārbaudes rezultātiem, tiek noteiktas darba vietas, kurās pastāv darba vides risks, kas būtu jānovērš vai jāsamazina, un tiek plānoti un veikti atbilstoši darba aizsardzības pasākumi šā riska novēršanai vai samazināšanai.

Darba vides riska novēršanas mērķis iekļauj darba riska aizkavēšanu vai novēršanu, bet praksē to ne vienmēr sasniedz.

Vietās kur nav iespējams risku likvidēt, to jāsamazina un nenoskaidrotos riska faktorus jākontrolē. Tas iekļauj pārskata programmās, novērtē no jauna un apsver iespējas to mazināšanai un turpmākai likvidācijai, izmantojot jauniegūtās zināšanas.

Darba devējam jāatbild uz šādiem jautājumiem:

- KURĀS darba vietās ir jāveic pasākumi, lai samazinātu risku?
- KURI ir piemērotākie pasākumi?
- KAS atbildēs par pasākumu veikšanu?
- KAD šie pasākumi tiks veikti?
- CIK šie pasākumi izmaksās?

Uz ko pievērst uzmanību apsekošanās ?

➤ Izvērtēt individuālo darba aizsardzības līdzekļu pielietojumu

- ✓ noteikt kurās darba vietās un kuros darba veidos individuālie darba aizsardzības līdzekļi ir nepieciešami;
- ✓ precizēt darba vides riskus, kuru novēršanai obligāti lietojami individuālie aizsardzības līdzekļi;
- ✓ novērtēt nodarbinātajiem individuālo aizsardzības līdzekļu veidu nepieciešamību (aizsargapģērbi, aizsarg ekipējums u. tml.);
- ✓ kāda ir kārtība individuālo aizsardzības līdzekļu iegādei, glabāšanai, izsniegšanai, uzskaitē, kopšanai, remontam un norakstīšanai, kā šī kārtība tiek dokumentēta;
- ✓ kādi un kur tie atrodas darba laikā un pēc tā;
- ✓ novērtēt individuālo aizsardzības līdzekļu uzskaites organizēšanu, dokumentēšanas gaitu;
- ✓ kā risina jautājumi par to pietiekošu iegādi;
- ✓ kā tiek ievēroti to ekspluatācijas un glabāšanas nosacījumi;
- ✓ kādi vēl būtu jāiegādājas.

- **Novērtēt darba vides riski nodarbinātajiem saskaroties ar bīstamajām ķīmiskajām vielām darba vietās**
 - ✓ sastādīt pielietoto ķīmisko reaģentu sarakstu katrā darba vietā;
 - ✓ precizēt to kaitīgo reaģentu vielas.
- **Novērtēt paaugstinātās bīstamības darbus (piem.: sprāgstvielu un sprādzienierīču izpēti, speciālo autopacēlāju pielietošana ugunsdzēsēju glābēja darbā, t.sk. sertificēšana un apkope u.c.)**
- **Novērtēt īpašus riskus (darbs augstumā un augstkāpēja darbs, darbs gāzmaskās, šaujammieroču pielietošana)**

Darba aizsardzības pasākumi un norīkotās amatpersonas pienākumi:

- **Ievadapmācība darba aizsardzībā**
- **Darba aizsardzības instrukcijas darba vietā (sākotnēja, atkārtota, mērķa)**
- **Darbiniekus informēšana par identificējamiem riska faktoriem un pasākumiem to novēršanai vai samazināšanai**
- **Periodiska darba vietu apsekošana un neatbilstību konstatēšana – ne retāk ka reizi gadā**
- **Darba aizsardzības pasākumu plāna sagatavošana, identificēto riska faktoru novēršanai vai mazināšanai pasākumu izstrāde, norādot darba telpām, darba vietām/veidiem veicamos/nepieciešamos uzlabojumus**
- **Darbinieku nosūtīšana uz periodiskām obligātām veselības pārbaudēm**
- **Obligātās veselības pārbaūžu veikšanas kontrole**

! Regulāri sniegt personāla vadības daļai risku novērtēšanas rezultātus obligāto veselības pārbaūžu nosūtījumu sagatavošanai – ne retāk ka reizi gadā

Tikai ievērojot darba aizsardzības prasības, var samazināt nelaimes gadījumu risku darba vietās, novērst arodslimību un no darba atkarīgo slimību attīstīšanos !

4. Darba vides iekšējās uzraudzības pārbaude un pilnveidošana

- jānovērtē veikto pasākumu efektivitāte
- vai DA sistēma darbojas atbilstoši normatīvo dokumentu prasībām un vai sasniegti plānotie mērķi un uzdevumi

- **VAI** veiktie darba aizsardzības pasākumi ir uzlabojuši darba vidi?
- **VAI** tiek izpildītas visas normatīvo aktu prasības darba aizsardzības jomā?
- **KAS** vēl jādara, lai uzlabotu darba vidi struktūrvienībā?

Audita mērķis uzņēmumā darba aizsardzības jomā ir:

1. Lai noskaidrotu saistošo normatīvo dokumentu prasību atbilstību esošās darba aizsardzības sistēmas stāvoklim un iespējamiem risinājumiem darba aizsardzības sistēmas sakārtošanai.
2. Sākotnējā darba aizsardzības sistēmas stāvokļa izvērtēšanai, turpmākai darba aizsardzības sistēmas uzlabošanai un dokumentācijas pilnveidošanai.

Vispārējā atbilstības darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām novērtēšana tiek veikta izmantojot sagatavotu sarakstu, kurā ietvertas galvenās un nozīmīgākās normatīvo aktu prasības darba drošības jomā.

nr. p/k	Normatīvā akta punkts	Darba aizsardzības likuma ievērošana Prasības saturs	Vērtējums			Komen tāri
			+	±	-	
Darba devējs:						
1.	4.p. (1) 5).	Vai aizstāj <u>bīstamo</u> ar drošo vai mazāk bīstamo?		•		
2.	7.p. (2) 1).	Vai dokumentē darba vides <u>riska novērtēšanas</u> rezultātus?	•			
3.	7.p. (2) 1).	Vai sastāda to profesiju (<u>amatu</u>) vai darba vietu sarakstu, kurās nodarbināto veselības stāvokli ietekmē vai var ietekmēt veselībai kaitīgi darba vides faktori?	•			
4.	6.p. 5).	Vai ierosina <u>noslēgt vienošanos</u> ar nodarbinātajiem darba aizsardzības pasākumu, tiem nepieciešamo līdzekļu apjoma un to izmantošanas kārtības noteikšanai saskaņā ar darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām?			•	
5.	4.p. (1) 6).	Vai izveido saskaņotu un visaptverošu darba aizsardzības <u>pasākumu sistēmu</u> ?		•		
6.	5.p. (1)	Vai izveido darba aizsardzības <u>organizatorisko struktūru</u> ?	•			
7.	8.p.(1) 1).	Vai konstatē darba vides <u>riska faktorus</u> , kuri rada vai var radīt risku nodarbināto drošībai un veselībai	•			
8.	6.p. 4).	Vai nosaka nodarbinātajiem <u>garantijas un atvieglojumus</u> darba aizsardzības jomā papildus normatīvajos aktos noteiktajām garantijām un atvieglojumiem		•		
9.	8.p. (1) 4).	Vai nosaka , kādi <u>pasākumi</u> ir nepieciešami, lai novērstu vai mazinātu darba vides risku	•			
10.	4.p. (1) 2), 8), (2).	Vai novērš darba vides <u>riska cēlonus</u>		•		
11.	7.p. (1).	Vai nodrošina darba vides <u>iekšējo uzraudzību</u> uzņēmumā	•			
12.	9.p. (1) (2).	Vai noriko darba <u>aizsardzības speciālistu</u>	•			
13.	7.p. (3).	Vai norāda profesiju (<u>amatu</u>) vai darba vietu sarakstos, kurās nodarbināto veselības stāvokli ietekmē vai var ietekmēt veselībai kaitīgi darba vides faktori, noteiktos darba	•			

		aizsardzības pasākumus un izmantojamās aizsardzības līdzekļus, kā arī darba aizsardzības pasākumu efektivitātes pārbaudes rezultātus				
14.	12.p. (2) 2).	Vai noriko <u>nodarbinātos</u> , kuri apmācīti pirmās palīdzības sniegšanā, ugunsdzēsības un nodarbināto evakuācijas pasākumu veikšanā	•			
15.	8.p. (1).	Vai novērtē darba vides <u>risku, riska apjomu un raksturu</u>	•			
16.	5.p. (1).	Vai organizē saskaņā ar darba aizsardzības vispārīgajiem principiem <u>darba aizsardzības sistēmu</u>	•			
17.	4.p. (1) 3).	Vai pielāgo darbu individuāli, darba vietas iekārtojuma, darba aprīkojuma, kā arī darba un ražošanas metožu izvēles ziņā	•			
18.	9.p. (2).	Vai piešķir darba aizsardzības speciālistam nepieciešamos līdzekļus un laiku, lai viņš varētu veikt savus pienākumus darba aizsardzības pasākumu un darba vides iekšējās uzraudzības veikšanai		•		
19.	22.p.	Vai piešķir noteiktus <u>papildu atvieglojumus</u> tiem nodarbinātajiem, kuriem noteikta īpaša aizsardzība (sievietēm pēcdzemdību periodā, nodarbinātajiem, kas iekļauti šā likuma 7.panta otrajā daļā minētajos sarakstos), atbilstoši darba vides riska novērtējumam, kā arī ārsta atzinumam	•			
20.	16.p. (1).	Vai sadarbojas ar darba devējiem gadījumā, ja vienā darba vietā nodarbināti <u>vairāku darba devēju nodarbinātie</u>	•			
21.	4.p. (1).	Vai veic darba aizsardzības <u>pasākumus</u>	•			
22.	4.p. (1) 9)., 16.p. (1).	Vai veic nodarbināto <u>instruktāžu un apmācību</u> darba aizsardzības jomā	•			
23.	13.p.	Vai veic <u>nelaimes gadījumu darbā uzskaiti</u>	•			
		Nodarbinātais				
1.	17.p. 8).	Vai sadarbojas ar darba devēju vai darba aizsardzības speciālistu drošas darba vides un darba apstākļu nodrošināšanā		•		

Detalizētāku informāciju vai konsultācijas var saņemt IeM VSC DVN,
var meklēt Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības nacionālā
kontaktpunkta mājas lapā (<http://hwi.osha.europa.eu>) un
Valsts darba inspekcijas mājas lapā (www.vdi.gov.lv)

Ļevs Suļima,
Iekšlietu ministrijas veselības un sporta centra
Darba vides nodaļas vadītājs
tālrunis 67086939,
e-pasts levs.sulima@iem.gov.lv

Olga Belusa,
Iekšlietu ministrijas veselības un sporta centra
Darba vides nodaļas vecākā referente
tālrunis 67086929,
e-pasts olga.belusa@iem.gov.lv